

Təhsildə informasiya və kommunikasiya texnologiyaları (İKT)

Lalə Həbib qızı Mehdixanlı

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

E-mail: lala.mehdixanlı@mail.ru

Rəyçilər: dos. S.M. Əliyeva,
p.ü.f.d., dos. A.Q. İsmayılov

Açar sözlər: informasiya, internet, telekommunikasiya, təhsil sistemi, inteqrasiya

Ключевые слова: информация, интернет, телекоммуникация, система образования, интеграция

Key words: information, internet, telecommunication, the education system, integration

Müasir dövrdə İKT-nin inkişaf etdirilməsi hər bir ölkənin intellektual və elmi potensialının vacib göstəricilərindən biridir. Bu prosesin zəruriliyi indiki qloballaşan dövrdə daha çox hiss olunur. Texnologiyaların sürətlə inkişafı və yayılması bəşəriyyətin inkişafı üçün böyük imkanlar yaradır. Təhsil sahəsində informasiya kommunikasiya texnologiyalarının (İKT-nin) tətbiqi ölkəmizdə uğurla davam etdirilir. Bunun üçün ölkəmizdə həm hüquqi baza, həm də texniki-iqtisadi əsaslar yaradılıb.

21 avqust 2005-ci ildə “Azərbaycan Respublikasında ümumtəhsil məktəblərinin informasiya və kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatı proqramı” (2005-2007-ci illər üçün) təsdiq olundu. Bu proqram yeni informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə təhsilin keyfiyyətini yüksəltmək, dünya təhsil sistemində inteqrasiyaya imkan verən vahid təhsil informasiya mühitini yaratmaq məqsədi daşıyır. Proqram həyata keçirildikdən sonra təhsil sisteminin vahid informasiya məkanının qurulması, yeni informasiya texnologiyalarının mənimsənilməsi və onun imkanlarından istifadə olunması, elmi-metodiki işlərin səmərəliliyinin artırılması, dünya ölkələrinin təhsil müəssisələri ilə səmərəli əlaqələrin yaradılması təmin olundu. Eyni zamanda, müəllim və şagirdlər müasir informasiya texnologiyalarının imkanlarından bəhrələnməyə başladılar, ümumtəhsil məktəbləri kompyuterlə təchiz edildi, yeni iş yerləri yaradıldı.

10 iyun 2008-ci ildə yeni bir sərəncam ilə “2008-2012-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında təhsil sisteminin informasiyalaşdırılması üzrə Dövlət Proqramı” təsdiq edildi. Proqram müasir təhsil texnologiyalarının tətbiqini və təhsil müəssisələrinin kompyuter avadanlığı ilə təminatının yaxşılaşdırılmasını nəzərdə tutur. Proqramın əsas məqsədi təhsilin bütün pillələrində müasir informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının səmərəli tətbiqi ilə ümummilli təhsil mühitinin formalaşdırılması, həmçinin ölkənin təhsil sisteminin dünya təhsil məkanına inteqrasiya olunması üçün şəraitin yaradılmasıdır. İnformasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı ölkənin intellektual və elmi potensialının vacib göstəricilərindən biridir.

Təhsil sisteminin informasiyalaşdırılmasının əsas məqsədi müasir informasiya mədəniyyətinə malik şəxsiyyətlər yetişdirmək, ölkədə vahid təhsil və informasiya mühitini formalaşdırmaqdır. Bu mühit yeni informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə aşağıdakıları təmin etməlidir:

1. Təhsilin keyfiyyətinin artırılması;
2. Yeni informasiya mədəniyyətinin formalaşdırılması;

3. Vətəndaşların bütün pillələrdə təhsil alma imkanlarının bərabərləşdirməsi;
4. Təhsil sisteminin dünyanın informasiya, mədəniyyət və təhsil məkanına inteqrasiyasının təmin edilməsi.

Göstərilən məqsədlərə nail olmaq üçün mühüm vəzifələr kompleks şəkildə həll olunmalıdır. Bu vəzifələr aşağıdakılardır:

1. Vahid təhsil-informasiya sisteminin yaradılması. Bu sistem bütün səviyyəli təhsil və informasiya sistemlərini, habelə təhsilin idarəetmə, servis, elmi-tədqiqat, metodiki-tədris və texnoloji mərkəzlərini birləşdirməlidir;

2. İnformasiya texnologiyalarının tədris prosesinə inteqrasiyasının təmin edilməsi. Milli elektron dərsliklərin hazırlanması və onların tədris prosesində tətbiqi, ənənəvi dərs vəsaitləri ilə inteqrasiyası, habelə köməkçi metodiki vasitələrin hazırlanması. Keyfiyyətin təmin edilməsi, tədris məqsədli informasiya texnologiyaları vasitələrinin standartlaşdırılması və sertifikasiyası;

3. Təhsilin idarə edilməsi üzrə İKT-yə əsaslanan səmərəli və şəffaf monitoring sisteminin və resurs mərkəzinin yaradılması;

4. Təhsil ocaqları üçün pedaqoji və İKT kadrlarının hazırlanması sisteminin yaradılması. Onlara tədris prosesində ən yeni informasiya texnologiyalarından istifadə etmək bacarığının aşılması. Tədris prosesinin bütün iştirakçıları üçün İKT bacarıqlarına yiyələnmək imkanının yaradılması;

5. Təhsil müəssisələrinin müasir İKT avadanlığı və İnternet şəbəkəsi ilə təmin olunması;

6. İKT sahəsi üzrə terminologiyanın işlənib hazırlanması və onun vahid standart kimi tətbiq olunması;

7. Təhsilin informasiyalaşdırılması prosesinin elmi təminatının və informasiya texnologiyalarına əsaslanan müasir təlim üsullarının hazırlanması;

8. Təhsil sahəsində dövlət idarəçiliyi və tənzimləmə sisteminin vahid informasiya infrastrukturunun yaradılması;

9. İnformasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması və təhlükə doğuran halların aradan qaldırılması üçün kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi. Yalnız lisenziyalı proqramlardan istifadə olunmasına keçid.

İKT-nin sürətli inkişafı, onun cəmiyyətin bütün fəaliyyət sahələrinə və proseslərə güclü müdaxiləsini təmin edir. Buna görə də yeni şəraitdə cəmiyyətin hərtərəfli və dinamik inkişafının təmin olunması üçün ən yaxşı vasitə kimi İKT çıxış edir. Ölkələrin rəqabətədavamlı iqtisadiyyatlarının təminatı, həmin ölkələrin təhsil sistemlərinin işindən birbaşa aslıdır. Odur ki, təhsil sistemində də işlərin səmərəli təşkili üçün yeni texnologiyaların, innovasiyaların tətbiqinə geniş yer ayrılmalıdır. Bu baxımdan İKT avadanlığının təhsilə tətbiqi mühüm rol oynayır. Buna aşağıda perspektivləri göstərmək olar:

1) Audio - video dərsliklərdən geniş istifadə etməklə tədris materiallarının uzaq məsafələrə ötürülməsi və qəbul edilməsi imkanları;

2) Təhsilin bütün mərhələləri üçün kompyuter texnologiyalarına əsaslanan kəsilməz və fasiləsiz tədris mühitinin formalaşdırılması;

3) Öyrənənin şəxsi yaradıcılıq imkanlarına müvafiq təlim metodikasının və onun növünün seçilməsində sərbəstliyin artırılması;

4) Təhsil sisteminin İKT-yə əsaslanan elmi metodik bazasının yaradılması;

5) Açıq təhsil sisteminin reallaşdırılması üçün imkanların artması.

Bu perspektivlərin həyata keçirilməsi məqsədi ilə təhsil sistemində telekommunikasiya sisteminin imkanlarından da geniş istifadə olunmalı, informasiya texnologiyalarının təhsil sis-

teminə geniş tətbiqi təmin edilməlidir. Həmçinin tədrisdə qlobal internet şəbəkəsinin imkanlarından da istifadə olunmalıdır. Vahid təhsil informasiya mühiti formalaşdırılmalı, təhsil yönümlü vahid informasiya məlumat bazası yaradılmalıdır və açıq təhsil sisteminin imkanlarından geniş istifadə olunmalıdır.

Məqalənin aktuallığı. Hazırda İKT-nin inkişaf etdirilməsi hər bir ölkədə intellektual və elmi potensialın vacib göstəricilərindən sayılır. Bu, indiki qloballaşan dövrdə daha çox hiss edilir. Təhsil sahəsində də informasiya kommunikasiya texnologiyalarının (İKT-nin) tətbiqi ölkəmizdə uğurla davam etdirilir. Məqalənin də məhz bu mövzu ilə bağlı olduğunu nəzərə alsaq, onu aktual hesab edə bilərik.

Məqalənin elmi yeniliyi. Elmi yenilik ondan ibarətdir ki, təhsil sisteminin informasiyalaşdırılmasının əsas məramları vurğulanmaqla, ölkədə vahid təhsil və informasiya mühitini formalaşdırmasında reallaşdırıla biləcək mühüm istiqamətlər göstərilir, həmin məqsədlərin reallaşdırılmasında mühüm vəzifələr kompleksinin şərhı verilir və İKT avadanlığının təhsilə tətbiqinin perspektivləri nəzərdən keçirilir.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalədən orta ixtisas və orta ümumtəhsil məktəblərinin müəllimləri, tələbə və magistrantlar istifadə edə bilərlər.

Ədəbiyyat

1. R. Hübətəliyev, A.Quliyev, Ç.Həmzəyev, K.Qasımov, A. Sadiqov. İnformatika və təhsildə İKT. Bakı, 2018.
2. İsa İsmayılov, Cavid Abdullayev. Təlimin texniki vasitələri və yeni informasiya texnologiyaları. Tədrisdə onlardan istifadə metodikası. Bakı, 2006.
- 3.“Təhsildə Qloballaşma və İKT” mövzusunda konfrans materialları. Bakı, 2008.
4. <http://www.muallim.edu.az/arxiv/2010/44/25.htm>
5. <http://www.ict.edu.az/az/tehsil-sisteminde-ikt-infrastrukturunun-inkisaf-etdirilmesi.html>

Л.Г. Мехтиханлы

Информационные и коммуникационные технологии в образовании (ИКТ)

Резюме

В статье представлена информация о целях и задачах использования информационно-коммуникационных технологий в образовании, повсеместном использовании телекоммуникационных систем, государственных программах информатизации системы образования, ИКТ-оборудовании и их применении в образовании.

L.H. Mehtixanlı

**Information and communication
technologies in education (ICT)**

Summary

The article provides information on the goals and objectives of information and communication technologies in education, the widespread use of telecommunications systems, state programs for the information of the education system, ICT equipment and their application in education.

Redaksiyaya daxil olub: 29.10.2020